

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ШАДУРА ЯНА ВІКТОРІВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри
журналістики та соціальних
комунікацій,
канд.політ.н.,

С.В.Бондаренко

« ____ » ____ 20__ р.

«Міський простір, урбаністика, архітектура»

Спеціальність 061 Журналістика

Випускова робота

Керівник:

Родигін К.М., к.ф.н.,

ст. викладач кафедри

журналістики та соціальних комунікацій

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали за шкалою ЄКТС/за
національною шкалою)

Голова комісії:

(підпис)

Вінниця – 2021

ВСТУП

Актуальність та популярність теми полягає в тому, що н сьогодні розвиток архітектури вже пройшов кілька фундаментальних фаз, які загалом обмежуються поняттям «постмодерн». Однак наприкінці XX століття деякі тенденції, які не можна віднести до цієї категорії, почали набувати популярності в Україні.

Внаслідок історичних обставин наші архітектурні концепції коливаються між крайнощами – модернізм у формі радянського типового чи неоконструктивістського дизайну та європейський постмодернізм. Протягом 2010-х відбувся швидкий перехід до нової інтерпретації авангардних принципів у дизайні і виникла сучасна архітектурна мову, яка потребує вивчення та визначення.

Спадщина радянського будівництва сильно впливає на політику та управління містом навіть через кілька десятиліть потому. Незважаючи на офіційну зміну містобудівного кодексу, методи прийняття рішень практично не змінювались із радянських часів. Спроби адаптувати інструменти політики, зроблені для центральної планової економіки, не відповідали моделі капіталізму. Генеральне планування після 1990-х років не враховувало занепад економіки, деіндустріалізацію, зміни ділової поведінки, людської діяльності та участі громад. Саме це і спонукало до актуальності вибраної теми дипломного проекту.

Мета даного проекту полягає в тому, щоб донести у свідомість розуміння що таке міський простір та урбаністика, та як розвиток теперішнього будівництва впливають на системи управління містом і політику загалом.

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні **завдання**:

- Розкрити сутність поняття "публічний простір",
- Здійснити порівняльний аналіз понять публічний простір, публічна сфера, міський простір, соціальний простір;

- Розглянути питання що таке молодіжний простір у філософсько-урбаністичній традиції;
- Проаналізувати характерні особливості та перспективи його розвитку в Україні.
- Створення проекту, форматування та обробка матеріалів під формат дипломного проекту;

Мета роботи: продемонструвати знання про сучасну архітектуру, овоїти інформацію про поняття публічний простір та визначення його впливу на розвиток міста.

Об'єктом дослідження є особливості сучасної архітектури на прикладі міста Львова.

Предмет роботи: дослідження тематики «Міський простір, урбаністика, архітектура» у рамках створення дипломного випускового проекту.

Основна ціль та авторський задум розробці вибраного дипломного проекту полягає у тому, що проект «Міський простір, урбаністика, архітектура» був створений мною для того, щоб привернути увагу до проблеми будівництва, особливості архітектурних забудівель у різні часи, її вплив на розвиток та управління містом. Адже, основним завданням розробки проекту є: звернути увагу на існуючу проблему, охарактеризувати поняття з позиції його основних рис та характеристик, яке в подальшому стане частиною масштабного а глобального дослідження.

Практична цінність роботи заключається у можливості використання згаданих рекомендацій щодо поліпшення умов феномена «міський простір» та «публічний простір» у містах України.

Кожен з розглянутих питань у проекті базується на власному розумінні дизайну ідейних принципів розвитку та значення архітектурної форми для суспільства. Незважаючи на спроби обґрунтувати кожне з цих визначень значною кількістю культурних та наукових досліджень, а також практичними

аргументами, не всі вони однаково передають зміст нового архітектурного явища в Україні.

ОПИС ПРОЄКТУ

Даний дипломний проєкт є аналітична робота у форматі журналістського матеріалу. Оскільки проєкт є повністю авторським та оригінальним, а не просто узагальненням теоретичних думок із простору інтернет, а й повне занурення в історію архітектурного будівництва починаючи з XVIII сторіччя по сьогоднішній день.

Автором використані такі методи для підготовки матеріалу, як опитування.

Під час написання проєкту були написані статті на тему:

- Огляд проблем сучасної урбаністики в Україні.
- "Сучасні підходи до вивчення поняття міського "публічного простору""
- Міський простір – необхідна складова комфортного життя суспільства
- Міський простір: реалії та перспективи розвитку в Україні

Результатом даного проєкту є те, що використання запропонованого стратегічного кроку має забезпечити досягнення великими українськими містами якісно нового рівня розвитку, що характеризується стабільною економікою, ефективним управлінням та стабільними соціальними процесами.

На сьогоднішній день питання організації молодіжного середовища міст являється новим дослідницьким завданням для вітчизняної гуманітаристики та набуває все більшого розмаху в зв'язку з глобальними ініціативами ООН та Державними програмами підтримки молоді, які прийняті в Україні.

Далі розберемо в теорії що ж таке міський простір, урбаністика, архітектура.

1.1 Поняття «міський простір»

У наш час значення цього слова розширилося. Місто - це розвинений господарсько-економічний комплекс. Місто - це сукупність архітектурних та

інженерних споруд, що забезпечують життєдіяльність його мешканців. Місто - це центр мистецтв і ремесел, центр технічного прогресу. Місто - це не сума його будівель, а багатогранне цілісне утворення.

На базовому рівні міський простір часто визначається протистоянням приватному, що виражається, зокрема, у власності, адміністрації та доступі громадськості, законній індивідуальній та колективній поведінці, правилах використання та типі та обсязі соціальних взаємодій. Функціонування сучасних міських просторів, в яких ми зустрічаємось із незнайомими людьми і звикли бути «публічними» (кафе, парки розваг, торгові центри), свідчить про те, що вони насправді не є приватними чи державними і мають специфічну «сіру» позицію – посередині. У сучасних містах стає все менше і менше «традиційних» громадських просторів, таких як великі зали, площі, і дедалі більше місць, де неможливо чітко визначити, наскільки вони публічні.

Вивченням правильної організації міст займається спеціальна дисципліна, яка називається містобудуванням, яка має справу з законами і правилами міст. Містобудування зародилося на факультеті архітектури, але з часом міста ставали все більше, і їх планування вимагало безлічі нових знань, таких як санітарія, економіка, екологія та транспорт.

Сучасні міста є найбільш привабливими місцями для життя і пропонують безліч можливостей для розвитку особистості. Міські простору втілюють і уособлюють сучасний спосіб життя і світогляд, стають центрами різних видів діяльності, насичені соціальною інформацією, в них відбувається злиття культур.

Існує багато чинників, які входять до складу простору.

1) Місто повинно бути спроектований таким чином, щоб в ньому могли комфортно жити найрізноманітніші люди - від немовлят до людей похилого віку, від спортсменів до бізнесменів. Сучасне місто має підходити для всіх: для роботи, відпочинку, спорту і багато чого іншого.

2) Сучасні міста повинні справлятися з перенаселенням. Це означає, що люди прагнуть до великих міст для досягнення своїх цілей і самореалізації, і міста повинні відповідати цій тенденції.

3) Добре організована транспортна система вирішить проблему пробок, яка є основною проблемою сучасних міст.

У сучасному дизайні все частіше використовується модульний принцип узгодження міських територій, який забезпечує цілісність планувальних елементів протягом тривалого періоду розвитку.

Гнучке планування міських структур розділене на фази розвитку, при цьому кожен район має свою перспективну площу забудови. Це забезпечує функціональну цілісність і конструктивну завершеність, і всі райони міста поліпшуються на кожному етапі розвитку.

1.2. Поняття публічний простір

Публічний простір — це соціальний простір, який є відкритим і доступним для всіх. Тротуари, громадські площі, сквери, парки і пляжі, дворові території багатоповерхових будинків тощо — все це різновиди публічних просторів. Його основні функції:

- рекреаційна
- комунікаційна
- політична
- розважальна.

Успішні публічні простори в місті приваблюють людей, в них вирує соціальне життя та відбувається культурний обмін. Якщо громадський простір добре виконує свою роль, то стає живою «сценою», повної активності і веселощів, в іншому випадку ці місця порожніють, стають неприглядними та небезпечними, повз які хочеться мерщій пройти.

Важливо пам'ятати, що міський публічний простір — це передусім місце реалізації громадянських і політичних прав, місце де люди можуть

зібратись, щоб одразу бути побаченими і почутими. Істотно, що одним із ключових політичних прав сьогодні є «право на місто», отже, місто одночасно є і ціллю, і засобом. Це зокрема і право на участь у творенні просторів і їхню апропріацію

1.3. Аналіз сучасної урбаністики в Україні

Сьогодні все частіше в суспільних та наукових колах всіх країн світу звучить питання урбанізації складного просторового каркасу сучасних поселень та міст, проводяться глибокі культурно-історичні аналізи того, як, наприклад, розвиток медіа-технологій поєднується з прогресивною урбанізацією світу, як вони проникають один в один і міняють життя суспільств ключовим чином.

Урбаністична Україна – феномен, що не втрачає своєї актуальності, тому Україна нині знаходиться в епіцентрі просторових змін.

Урбаністична Україна – сукупність міст та метрополітенівських регіонів, міських та приміських просторів, які характеризуються не тільки переліками демографічних чи економічних показників (кількості населення, виробленої промислової продукції, реалізованих послуг, збудованого житла чи закладів соціальної інфраструктури), але й своєю специфічною аурою, колоритом, сприймаються через власні асоціативні образи та стереотипи.

Основи трансформації містобудування значною мірою залежать від ступеня децентралізованої участі міської влади та співпраці з урядом, бізнесом і громадами. Діяльність місцевих громад у сфері управління містом сильно відрізняється у різних частинах України. Західноукраїнські міста вже розпочали залучення нових сучасних підходів до своєї політики. З іншого боку, Київ, Дніпропетровськ, Харків, Донецьк, кримські міста все ще ігнорують перетворення, скоріше використовуючи точкові включення у міську тканину. Участь львів'ян у міській політиці досить розвинена і вже приносить плоди. У Донецьку всі рішення приймаються виключно у рамках

інтересів олігархії. Києву потрібно ще з десятків років, щоб досягти такого рівня якості трансформацій, як у Львові.

Поточні генеральні плани міста були створені та розпочаті ще у 1980-х рр., але дотепер досягнуто лише 30% цілі. Відсутність конкуренції у міському дизайні та погана співпраця місцевих департаментів призводять до низької якості робіт. У громадському транспорті переважає приватна автомобільна інфраструктура. Радянська парадигма все ще жива, через що панує слабе управління та бюджетування місцевих громад. Всі фінанси та рішення проходять через адміністрацію міста, а та зобов'язана узгоджувати все в центральних гілках влади.

1.4. Значення та сутність поняття «архітектура»

Архіте́ктура (грец. *αρχιτεκτονική* — будівництво) — це одночасно наука і мистецтво проєктування будівель, а також власне система будівельних споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людей відповідно до законів краси. ... Останній створюється за допомогою засобів архітектурної композиції.

Україна здобула свою незалежність 29 років тому, але ландшафти її міст продовжують жити у радянському минулому. Чому так мало змінилося за цей час та що потрібно для того, щоб міський простір в Україні відповідав гармонії між людиною та її оточенням?

Внаслідок історичних обставин наші архітектурні концепції коливаються між крайнощами – модернізм у формі радянського типового чи неоконструктивістського дизайну та європейський постмодернізм. Протягом 2010-х відбувся швидкий перехід до нової інтерпретації авангардних принципів у дизайні і виникла сучасна архітектурна мова, яка потребує вивчення та визначення

Класична» архітектура, навпаки, часто стала способом матеріалізації тоталітарних та ієрархічних систем. Однак у цьому сенсі важко пов'язати

відродження традиціоналізму з поновленням традиціоналістської морфології в епоху постмодерну.

Навпаки, «студентська революція на граніті» в Києві 1990 року, що виступала за повну свободу вибору та повагу до особистості, а також неприпустимість будь-якого насильства, стала однією з важливих ланок у народженні постмодерну в Україні.

Адже ж, учасна архітектура – це насамперед там, де акцент зроблено на функцію та зміст, а не на форму. Форма – це лише додаткова складова.

1.5. Особливості сучасної архітектури України на прикладі Львову

Урбаністичні перебудови – це закономірний історичний процес, і почалися вони не в наші часи. До прикладу, у Львові – ще за часів Австро-Угорської імперії. Так, саме за австрійців у Львові було знищено багато середньовічних пам'яток архітектури: зокрема монастирі, дво- та триповерхові вілли у центрі Львова. Так з'явився проспект Свободи із новою багатоповерховою забудовою, яку нині до певної міри сприймають за історичне середовище міста. Так з'явилися комфортні простори проспекти з місцем для культурного життя городян, чого лише вартий Оперний театр.

Загалом за австрійців відбулося чимало урбаністичних перетворень міста. Це для нас сучасний проспект Свободи – історичне обличчя міста. А для львів'ян кінця XVIII століття – це були модерні новобудови.

У львівській архітектурі послідовність «модернізм» – «постмодерн» – «неомодернізм» мала яскраво виражений характер через підкреслене загострення рис, властивих кожній із цих тенденцій. Це загострення представлене надзвичайно прагматичними прикладами типової радянської архітектури та низкою репрезентативних об'єктів, виконаних на модерністський манер, іноді з елементами неоконструктивізму.

Проте низька кількість нових будівель у Львові протягом 1990-х та 2000-х років не дозволила цій тенденції розвиватися у повному обсязі. Цього

разу були створені одиночні житлові, банківські та сакральні об'єкти, деякі будинки перетворилися на історичні пам'ятки. Об'єкти, які можна віднести до неомодерністичних, характеризуються поверненням до початкових принципів авангардистського мистецтва, не обмежуючись формулою «форма слідує за функцією».

Дослідження особливостей проектної практики у Львові свідчить про те, що зміна архітектурної парадигми відбулася через два основних фактори. По-перше, вимоги дедалі більш конкурентоспроможного ринку нерухомості, у контексті якого виникла потреба в «легалізації» житлових будинків. По-друге, важливу роль відіграло знайомство місцевих архітекторів з неомодерною архітектурою Західної Європи, яка вже пройшла постмодерний етап і розвинула мову нового, більш звільненого модернізму.

У цей період у львівській архітектурі виникли два основні типи неосучасних об'єктів. Перший характеризується чіткою прямокутною геометрією, в якій архітектурний образ формується низкою неправильних композиційних відтінків. За їх допомогою можна уникнути передбачуваності та монотонності, що властиві «героїчному модернізму», і створити багатшу тривимірну обстановку.

Навіть в історичному середовищі почали виникати неомодерні об'єкти, гармонізація яких із навколишнім контекстом здійснюється за допомогою прийомів абстрактного мистецтва, а не історичної мімікрії. Розглядаючи конкретні соціокультурні явища, що сприяли розвитку цього дискурсу у Львові, можна відзначити наступні процеси.

У цьому сенсі можемо стверджувати, що зазначені тенденції проявлялись у Львові особливо інтенсивно, і сплеск неосучасної архітектури тут не здається випадковим.

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Даний дипломний проєкт - це журналістський матеріал, який допомагає чітко охарактеризувати дані поняття, визначити їх межі та вплив на життєдіяльність громадського суспільства..

Під час створення медіа проєкту, я використовувала такі технічні засоби як:

«Microsoft Word» - текстовий процесор, призначений для створення, перегляду, редагування і форматування текстів статей, ділових паперів, а також інших документів, з локальним застосуванням найпростіших форм таблично-матричних алгоритмів.

«Google Chrome» - інтернет браузер, що розробляється компанією Google на основі вільного браузера Chromium і движка Blink.

Основним процесом технічної частини було аналіз архітектурних пам'яток України, аналіз історичної інформації та порівняння з матеріалами сучасного сьогодення.

Рисунок 1. Приклад архітектури м. Вінниця

Рисунок 2. Приклад архітектури м. Львів

Рисунок 3. Історична архітектура м. Одесса

Підводячи висновки вищесказанного, я можу зробити висновки, що сьогодні місцева влада міст України має лише кілька компетенцій та ресурсів у галузі містобудування. Водночас існують слабкі відносини між ключовими суб'єктами розвитку: політиками, місцевою та регіональною владою, землевласниками, професіоналами та ін. Співпраця із зацікавленими громадянами рідкісна, і переваги спільного прийняття рішень недооцінюються.

Це часто призводить до стратегій розвитку та генеральних планів, які мають незначне відношення до місцевого контексту. Основна увага приділяється таким величинам, як цифри зростання та пропускну спроможність.

Ідентичності та якості, а також доцільність (місцева політична структура) та життєздатність (економіка, фінансові можливості) навряд чи розглядаються. Крім того, жорстка система закономірного планування також перешкоджає перспективному розвитку міст завдяки амбіційним проектам, орієнтованим на майбутнє.

Створений проєкт допоможе в розумінні та покращенні архітектурних умов і є актуальним на сьогодні. Адже це ми, люди, будуємо світ навколо себе і робимо все, щоб життя було комфортним та приємним. Розвиток міського простору та його вдосконалення можуть поліпшити теперішній стан багатьох міст, змінивши їх на краще!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. "Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку", Міжнародна науково-практична конференція. Міжнародна науково-практична конференція "Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку" : 1- 4 жовт. 2019 р. : тези доп. / [редкол.: О. Л. Михайлишин (відп. ред.) та ін.]. — Рівне : НУВГП, 2019. — 135 с.
2. Аалтонен, Гейнор. Історія архітектури : найвідоміші споруди всіх часів / Гейнор Аалтонен ; [голов. ред. І. В. Масляк ; пер. з англ. М. Кошкіна]. — Х. : Фактор, 2012. — 255, [1] с. : кольор. іл. — Бібліогр.: с. 252. — Алф. покажч.: с. 253–255.2.
3. Віроцький, Володимир Денисович. Історія архітектури і будівництва України : навч. посіб. для студентів спеціальності 7.06010101 "Промислове та цивільне будівництво" / В. Д. Віроцький, Г. В. Гетун ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. — Київ : КНУБА, 2016. — 132 с
4. Головка, Тарас. Мистецькі профілі крізь призму сучасника. Чим дивували світ українські знавці архітектури / Тарас Головка // Культура і життя. — 2019. — берез. (№ 9/13). — С.14-15
5. Тринадцять київських зустрічей із Городецьким : [путівник / Д. Малаков]. — Київ : УкрНДІСВД, 2017. — 61,
6. Углова, Ольга. Краєзнавчі дослідження в рамках реалізації соціально-бібліотечного проекту "Історія малих міст України" Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного / Ольга Углова // Будівництво України. — 2017. — № 5. — С. 17-19
7. Шедеври архітектури України / [авт.-упоряд. Л. В. Прибега (Лучанський) ; фот. А. Л. Прибега ; пер. англ. К. Калиновської]. — Київ : Мистецтво, 2017. — 223 с. : фотоіл. — Бібліогр.: с. 218-219